

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Voorkomen is beter dan genezen..... toch?

*Over potentieel schadelijke
vormen van preventie van
ondermijning*

Dr. Edwin W. Kruisbergen

16 juni 2023

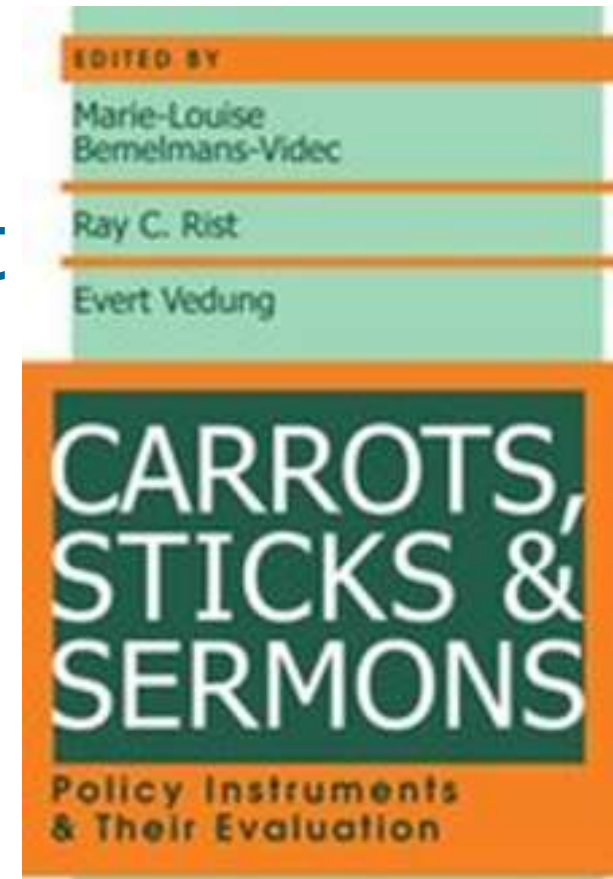

Communicatie als beleidsinstrument

Mediacampagnes, educatieve programma's, ervaringsdeskudigen, leerzame games....

Populair, want...

- Goedkoop, makkelijk en snel beleidsinstrument
- Wie is er tegen?
  - Dient een nobel doel
  - "We doen aan preventie!"
  - Baat het niet, dan schaadt het niet!
- Ook populair in strijd tegen 'ondermijning'

- Bezoeken aan scholen
- Games
- Escaperooms
- Credible messengers
- ....

COME VERKOPEN?
HIER AFHEFFEN!
DRUGSHANDEL
KOST JE MEER
DAN JE LIEF IS.
CHECK INSTA:
! @ STRAATWAARDE(N)

DRUGSDEALEN
IS GEEN TALENT.
DIPLOMA OP ZAK.
DAT IS PAS
EEN DEAL.
CHECK INSTA:
@ STRAATWAARDE(N)

ANWENDE AVONTUREN VAN
MOLLY & PIPA
XTC WAT JIJ NIET ZIET

MOLLY & PIPA
SPEEL DE GAME

En wij weten
alles over XTC.

**www.ikxtcwat
jijnietziet.nl**

Ministerie van Justitie en Veiligheid

**HET DRAGEN VAN
EEN NIFFIE IS
ECHT NIET WIJS**

**DROP JE KNIFE
EN DOE WAT
MET JE LIFE**

**LEVER TUSSEN 11-17 OKTOBER
ANONIEM JE STEEKWAPEN IN**

Maar werken deze initiatieven ook?

- Recente initiatieven tegen 'ondermijning' niet onderzocht
- Wel veel empirisch onderzoek naar werking communicatieve sturingsinstrumenten
- **Wat leert die literatuur ons?**
- **Wat kunnen we op basis daarvan zeggen over initiatieven tegen 'ondermijning'?**
- **Handvatten voor (beleids)praktijk**

Inzichten literatuur

- Literatuur
  - Systematische reviews, meta-analyses en afzonderlijke studies
  - Onderzocht zijn vooral: educatieve programma's, mediacampagnes en 'fear appeals'
- **Conclusie:**
  - Veel (meeste) initiatieven hebben geen effect, en.....
  - Sommige hebben negatief effect – zij versterken het te voorkomen gedrag!
→ Baat het niet, dan schaadt het soms dus wel degelijk!

Inzichten literatuur: Falende (en mogelijk schadelijke) programma's

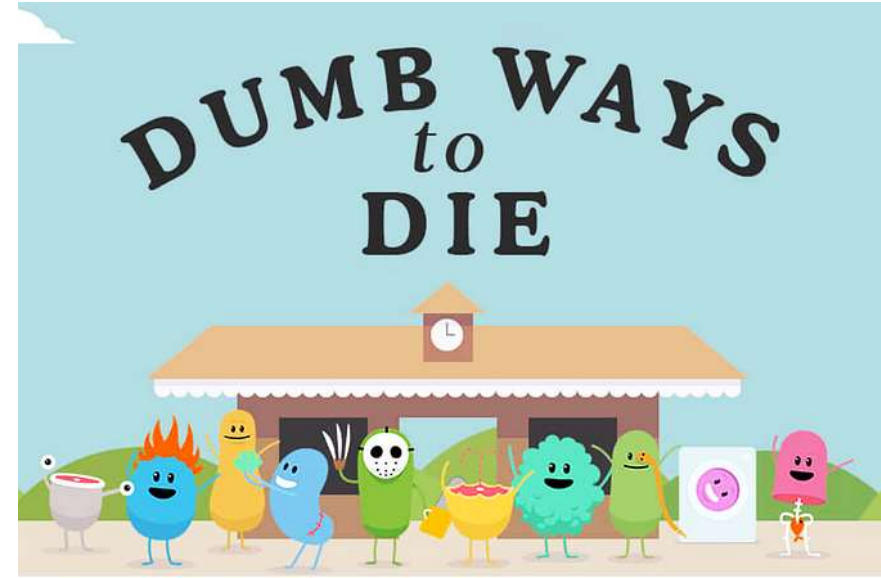
- Drug Abuse Resistance Education
- 'Take Charge of Your Life'
- National Youth Anti-Drug Media Campaign
- Andere campagnes tegen drugsgebruik
- Anti-bosbrandcampagne jaren '80
- Scared straight
- .....

Inzichten literatuur: Waarom werken ze niet?

- Verkeerde aannames tav menselijk gedrag
- Verkeerde aannames tav het probleem
- Te brede/verkeerde doelgroep
- Boodschap zelf werkt verkeerd uit (bijv. normstelling)
- Geen concreet, effectief en haalbaar gedragsalternatief
- Alleen op angst gericht
- Programma's/campagnes worden niet (goed) onderzocht ("85% leerlingen vindt cursus nuttig")

- **Wat kunnen we op basis hiervan zeggen over initiatieven tegen 'ondermijning'?**

- › Dijkema: "Een paar scooterritjes leveren meer op dan vakkenvullen (...) zo beginnen criminele carrières."
- › RTL Nieuws: " 'Niet alleen geld en mooie vrouwen' "
- › "Jongeren worden geronseld door (drugs)criminelen"

Credible messenger:

“Wij kennen 'de straat' (...) herkennen (...) de frustraties, woede en ambities van deze jongeren.”

“Ik rapte destijds over pistolen, dat ik een gangster was. Wat je zegt moet je waarmaken, anders ben je naar de straat toe iemand die slap loopt te lullen.”

“Lekker dansen in het bos en met z’n vrienden aan de pillen. Nu nog de vraag naar welk festival ze willen”

Ministerie van Justitie en Veiligheid

**HET DRAGEN VAN
EEN NIFFIE IS
ECHT NIET WIJS**

**DROP JE KNIFE
EN DOE WAT
MET JE LIFE**

**LEVER TUSSEN 11-17 OKTOBER
ANONIEM JE STEEKWAPEN IN**

Handvatten voor (beleids)praktijk:

Vragen die je altijd moet stellen en beantwoorden:

- 1) Wat is het probleem?
- 2) Wat weten we van de doelgroep?
- 3) Wat weten we van oorzaken, contexten en mechanismen?
- 4) Waarom zou deze campagne helpen?
- 5) Wat zeg je nou echt met deze campagne?
- 6) Welk concreet en haalbaar gedragsalternatief bieden we?
- 7) Wat weten we van (in)effectiviteit soortgelijke campagnes?

e.w.kruisbergen@minjenv.nl

